

Memòria de la intervenció
arqueològica al carrer dels Àngels 1B
Barcelona (Barcelonès)

Codi: 082/09

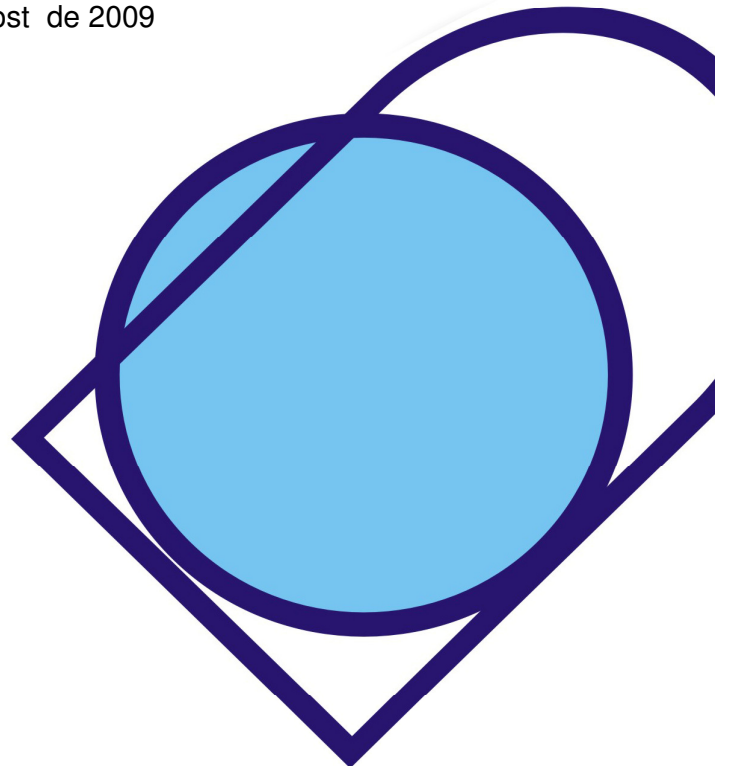
Núm. Expedient:
437 K121 N-B-2009/1-3935

Dates de la intervenció: 3 al 5 d'agost de 2009

Autor:

Alba Tenza Ferrer

Data de lliurament: 21 de novembre de 2011

INDEX

1.- INTRODUCCIÓ.....	pàg. 2
2.- SITUACIÓ GEOGRÀFICA.....	pàg. 3
3.- CONTEXT HISTÒRIC.....	pàg. 5
4.- METODOLOGIA.....	pàg. 8
5.- TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS.....	pàg. 10
6.- CONCLUSIONS.....	pàg. 15
7.- BIBLIOGRAFIA.....	pàg. 16

Annex

INVENTARI FOTOGRÀFIC

PLANIMETRIA

1.- INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria fa referència als treballs arqueològics realitzats al Carrer dels Àngels 1B, que es troba ubicat al Barri del Raval del districte de Ciutat Vella de Barcelona (Barcelonès) els dies 3 i 5 d'agost del 2009.

Aquesta intervenció s'ha efectuat d'acord amb l'autorització emesa pel Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. L'actuació es cenyeix als procediments establerts a l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Les tasques arqueològiques han estat realitzades sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Alba Tenza, de l'empresa CODEX-Arqueologia i Patrimoni.

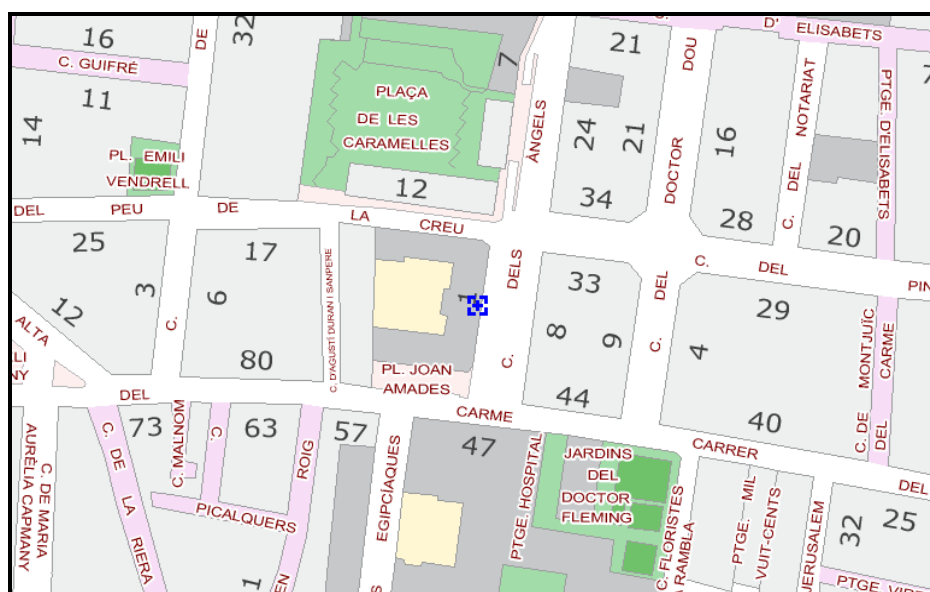
El codi de intervenció donat pel Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona ha estat **082/09**.

La intervenció arqueològica ha estat motivada per la realització d'una canalització amb la finalitat de connectar un pou de clavegueram situat a la calçada amb una arqueta a la vorera del mateix carrer.

Per la circumstància que aquesta zona és de gran valor arqueològic, s'ha supervisat la realització d'aquesta conducció amb la finalitat d'evidenciar i documentar l'existència o no de restes arqueològiques i el grau d'impacte que l'obra pugui causar.

2.- SITUACIÓ GEOGRÀFICA

El control arqueològic s'ha dut a terme al carrer dels Àngels 1B, cantonada amb el carrer de Peu de la Creu del barri del Raval, districte de Ciutat Vella de Barcelona (Barcelonès).

Situació de la intervenció

Les coordenades UTM són : X 430558,3536; Y 4581691,0609

Vista del carrer dels Àngels on se situa la intervenció

3.- CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS

El carrer dels Àngels està ubicat en un dels barris de Barcelona amb gran interès des del punt de vista històric i arqueològic, com és el barri del Raval. La seva llarga història i els successius canvis que ha patit aquesta zona de Barcelona ha donat lloc que avui dia hi puguem veure gran diversitat d'empremtes arqueològiques.

El barri del Raval, nom del qual prové de la deformació de la paraula àrab *rabad*, que significa suburbi, es creà a l'oest de l'antiga ciutat de *Barcino* i estava separat d'aquesta per la riera de Vallcarca, que actualment correspon a les Rambles. Aquesta ciutat romana, que tenia la consideració de colònia, va ser fundada durant l'oest el regnat de l'emperador August (27aC-14 dC) sobre la plana litoral que hi ha entre el riu Besòs i el riu Llobregat. El nom que rebia era de *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*.

Després de la caiguda de l'Imperi Romà, van aparèixer els primers nuclis urbans fora de les muralles de la ciutat formant ravals o vilanoves. El primer nucli important del Raval, en forma de petita vil·la, s'aixecà als voltants de l'església de Sant Pau del Camp. Un altre nucli que tindrà un certa importància en aquella època serà el Pedró, situat entre els carrers del Carme i Hospital, on es va construir una leproseria al s. XII.

Així doncs, els suburbis que es crearen fora muralles als s. XI i XII van anar deixant obsoleta l'antiga muralla Baix imperial, i va fer necessari la construcció, al s. XIII, d'una de nova per tal de protegir aquestes noves poblacions. El nou mur protegia la zona que avui és la Rambla de Barcelona. S'hi van obrir 5 portals nous: Framenors, Trencaclaus, Boqueria, Portaferriça i Santa Anna.

Nous convents i hospitals van travessar la Rambla i van donar peu a la creació del Barri del Raval. Un exemple el tenim amb l'Hospital del Canonge Colom i del Pere Desvilar, i les comunitats de Montalegre i del Carme. Poc a poc aquesta zona de comunitats religioses, rodejada per camps agrícoles, es va anar poblant de tal manera, que en el s. XIV va ser quan es va construir una

nova muralla que anava de Drassanes, seguint pel Paral·lel, fins la Ronda de sant Pau. Tombava per la Ronda de Sant Antoni fins al carrer Pelai per enllaçar amb la vella muralla de la Rambla. Els nous portals eren el de Tallers, Sant Antoni i Santa Madrona.

Entre el segle XV i la desamortització de Mendizábal l'any 1837, les frustrades expectatives de creixement del barri van deixar dins les muralles gran quantitat de sòl edificable, situació que va provocar que el Raval anés perdent progressivament la seva personalitat rural per convertir-se ja en una zona àmpliament dedicada a les ordres religioses. Convents, monestirs hospitals i institucions docents es van anar instaurant al barri del Raval.

Els segles XVI i XVII la instal·lació d'aquestes institucions religioses en el barri va ser extraordinària. Un exemple d'això el tenim en el s. XVI la construcció de convents com el dels Jesuïtes (1593), el dels Àngels (1562-66), d'Elisabets (1564), de l'Àngel de la Guarda i de les Penedides (1587), el nou convent de Nostre senyora de la Mercè (1606), el de Bonsuccés, el del Carme, el de les Jerònimes, etc. En quant als centres docents tenim per exemple l'Estudi General, dels Dominics i el Col·legi de Cordelles, dels Jesuïtes.

Cal dir que entre la segona meitat del segle XVIII i la primera meitat del segle XIX es produeix la definitiva ocupació del barri del Raval.

La desamortització de Mendizábal de 1837, deixà lliures grans àrees de sòl urbà i rural, que en gran part foren adquirides per la burgesia, que va construir edificis modernistes com en el carrer Tallers, Doctor Dou, Pintor Fortuny, Notariat, etc. i va instal·lar sobre terres de conreu fàbriques, com per exemple en els carrer de la Cera, Riereta, Vista Alegre, etc.

Ja al s. XX, durant la Setmana Tràgica (juliol del 1909), el Raval fou un dels principals escenaris de cremes de convents i enfrontaments de rebels amb les tropes.

Cal fer esment, que avui dia, la major part dels convents han desaparegut. Només continuen en el seu lloc, el convent dels Àngels, que des de 1999 allotja

el Foment de les Arts i el Disseny, i la cartuja de Montalegre, transformada en el segle XVIII en Real Casa de Hospici i Refugi, i que a partir de 1802, va acollir la Casa de la Caritat. En l'actualitat és el CCCB, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. Finalment dir, que el lloc on s'ubica la intervenció havia hagut fins al s. XIX un el convent de les monges mínimes, zona que avui dia ocupa el col·legi Milà i Fontanals.

4.- METODOLOGIA

La metodologia emprada en aquesta intervenció s'ha adaptat al tipus d'actuació estipulada al projecte d'intervenció arqueològica realitzat pel Museu de Barcelona. Aquest plantejava el seguiment durant la realització d'una rasa i en el cas de que apareguessin restes arqueològiques es procediria a la documentació i enregistrament de cada nivell arqueològic utilitzant la metodologia Harris-Matrix. En el cas que ens ocupa, al no aparèixer cap indicatiu de restes o nivells arqueològics, tan sols s'ha procedit a la documentació descriptiva i fotogràfica dels nivells de l'interior de la rasa.

La planimetria de la intervenció ha estat realitzada per l'equip de dibuixants de l'empresa CODEX. Tota la planimetria és lliurada en format digital (Autocad 2004) i en paper.

Per a la medició de les cotes s'ha utilitzat un teodolit convencional, referenciant les seves medicions en relació a un punt zero absolut (172,737m.s.n.m.) pres del mapa topogràfic de la Ciutat de Barcelona .

L'equip de persones que ha participat en la realització de la intervenció ha constatat d'un arqueòleg director i de quatre treballadors de l'empresa Cornig, responsable de la realització de les obres.

Tant l'obertura de la rasa com dels primers nivells de l'interior d'aquesta s'han realitzat amb un martell neumàtic i la resta de forma manual.

Treballadors de l'empresa Corning rebaixant la rasa

5.- TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS

El control de l'obra del carrer dels àngels 1B, que ha estat supervisada i controlada arqueològicament, ha consistit en l'obertura d'una rasa que havia de connectar un pou situat a la calçada amb una arqueta ubicada a la vorera.

La rasa realitzada té forma de L. El tram més llarg està situat sobre la vorera i està orientat de N-S. Va des de l'arqueta situada a la vorera del carrer dels Àngels, cantonada amb el C/Peu de la Creu longitudinalment al carrer dels Àngels. Fa uns 8, 80 m de llarg, entre 60 i 70 cm d'ample i uns 70 cm de profunditat. Té una cota superior de 11,03 m.s.n.m i una cota inferior de 10,29 m.s.n.m.

D'altra banda, el tram més curt, orientat E-O, transversal al carrer dels Àngels, va des d'on acaba l'anterior fent angle recte amb aquest fins un pou situat a la calçada, i té unes mesures de 4,32 m de llarg, 50 cm d'ample i 56 cm de profunditat. La seva cota superior és de 11,03 m.s.n.m i la inferior de 10,29 m.s.n.m.

Abans d'entrar a la descripció dels nivells que s'han documentat, cal dir que no ha estat possible localitzar durant la intervenció arqueològica preventiva cap tipus de nivell o estructura arqueològica en el subsòl. Tampoc s'ha localitzat material arqueològic. D'aquesta manera hem de dir que el resultat de la intervenció arqueològica preventiva és negatiu.

Passem a continuació a descriure els nivells de l'interior de la rasa:

En el tram que va de N-S:

El nivell superior trobem l'enrajolat del carrer format a base de rajols de pedra de 60x40 cm i 7cm de gruix.

El següent nivell consisteix en la preparació del paviment actual a base de formigó. Té un gruix d'uns 15 cm.

Posteriorment hi ha un nivell de formigó amb forjat de 18cm de gruix

Vista del tram N-S de la rasa on es poden observar els tres primers nivells

Per últim s'ha documentat un estrat d'anivellament de color marró clar amb arrels, pedres, graves, fragments de formigó i material constructiu. La seva textura és argilosa i no massa compacte. Un gruix de 32 cm.

Perfil del tram direcció N-S

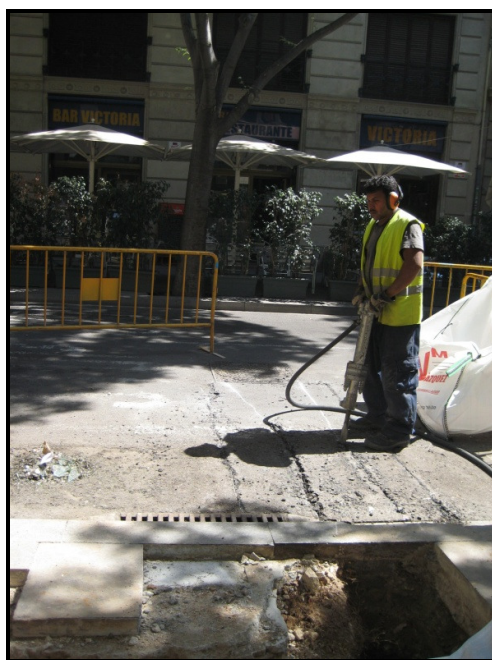
Tram de rasa longitudinal direcció nord

Tram de rasa longitudinal direcció sud

En el tram E-O

El primer nivell és asfalt d'uns 18 cm de gruix.

Un obrer de Corning picant l'asfalt

El segon nivell està format per formigó amb forjat documentat a l'altre tram de la rasa d'un gruix de 24cm

L'últim nivell documentat també anteriorment consisteix en un estrat d'anivellament de color marró clar amb arrels, pedres, graves, fragments de formigó i material constructiu. No és massa compacte i té un gruix de 14 cm.

Vista dels diferents nivells del tram de la rasa transversal

Imatge final del tram transversal de la rasa

Vista final dels dos trams de la rasa

6.- CONCLUSIONS

La intervenció arqueològica al carrer dels Àngels 1 B, cantonada amb el carrer Peu de la Creu, ha consistit en la supervisió de la realització d'una rasa en el mateix carrer. Durant aquest control no s'ha localitzat cap estructura ni element arqueològic en el subsòl, així com tampoc material ceràmic. Per tant, es pot dir que aquesta intervenció arqueològica ha tingut un resultat negatiu.

7.-BIBLIOGRAFIA

SOBrequÉS, J(Dir), *Història de Barcelona*, Enciclopèdia Catalana,
Ajuntament de Barcelona, 1990-2001

Annex

INVENTARI FOTOGRÀFIC

1. Situació de la intervenció
2. Carrer dels Àngels on s'ubica la intervenció
3. Carrer dels Àngels on s'ubica la intervenció
4. Carrer dels Àngels on s'ubica la intervenció
5. Primers nivells de l'interior de la rasa longitudinal al carrer dels Àngels
6. Treballadors de l'empresa Corning obrint la rasa
7. Perfil del tram longitudinal al carrer dels Àngels
8. Perfil del tram longitudinal al carrer dels Àngels
9. Vista de la tram longitudinal al carrer dels Àngels direcció nord un cop finalitzat
10. Vista de la tram longitudinal al carrer dels Àngels direcció sud un cop finalitzat
11. Inici de la rasa transversal
12. Un obrer de l'empresa Corning picant l'asfalt del tram transversal
13. Tram transversal un cop finalitzat
14. Perfil de tram transversal de la rasa
15. Vista dels dos trams de la rasa

PLANIMETRIA

- 1- Plànol de situació
- 2- Plànol de situació rasa

 CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

DIN A4 | **Escala:**s/e

INTERVENCIÓ

C/ dels Àngels 1B codi: 082/09
Barcelona (Barcelonès)

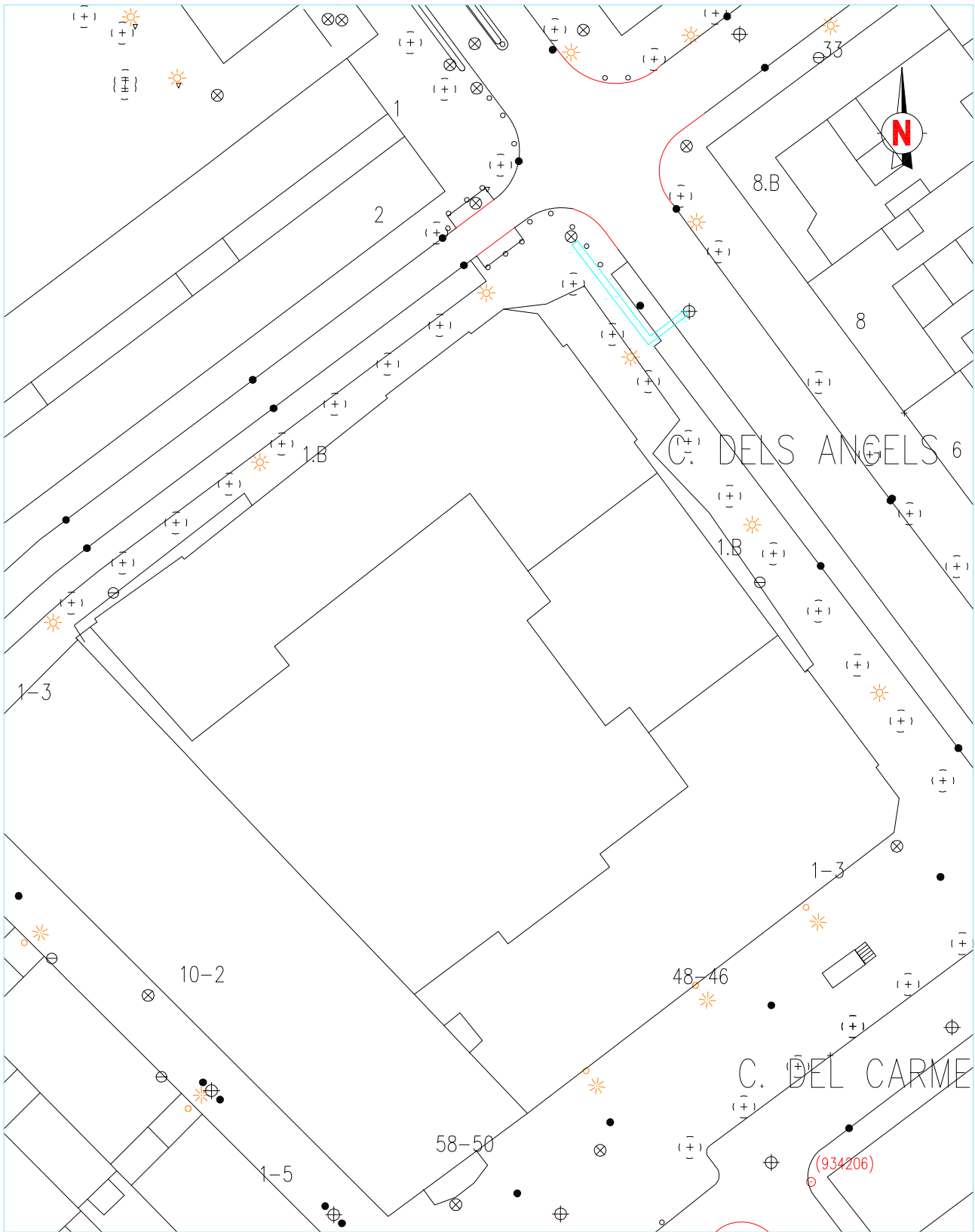
NOM DEL PLÀNOL

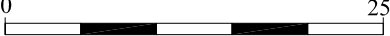
Plànol de situació

Data: Novembre 2009

Núm.

1

	INTERVENCIÓ	NOM DEL PLÀNOL	Núm.
	C/ dels Àngels 1B codi: 082/09 Barcelona (Barcelonès)	Plànol de situació de la rasa	2
DIN A4 Escala: 1:500		Data: Novembre 2009	